

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5 20, za pol leta K 2 60, za četrt leta K 1 30. Posamezna številka 11 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljave na uredništvo in upravnništvo Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 6., I. nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostolpnimi petimi vrsticami se zaračunavajo, in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokrat. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštnine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Letno poročilo strokovnega gibanja v letu 1917.

Prav posebno je razveseljivo v tem brezupnem času, da se delavsko gibanje, zlasti strokovno gibanje, ni dalo nič motiti pri svojem delu v službi delavskega razreda, nič v svojem idealizmu v službi celotnega gospodarskega življenja. Neštete in mogočne so bile vabe k nedelavnosti, toda ni omajala izkazane vneme organizatorjev in delavcev. Zrušil se je ves naval proti fundamentom strokovnih organizacij, ki so se v težki preskušnji le še okrepile, tako, da stoje strokovne organizacije ob početku petega vojnega leta popolnoma na svojem mestu, kar dokazuje, da so delavci znali tudi v vrtincu vojne zastopati svoje ideale, da delavstva tudi vse neprilike vojnega časa niso mogle zadrževati. Kakor je že tesno v zvezi usoda delavstva z usodo dežele, v kateri delajo in delujejo, se vendar vidi velika razlika v vsem med delavskim razredom in ostalo družbo: Pravi idealizem, vera v bodočnost človeštva so se zatekli k delavstvu. V njih organizacijah se bojuje za srečo in zadovoljnost izkoriščenih, deluje za povzdigo človeštva, dočim se zunaj mori...

Strokovne organizacije so delo človečnosti, monument človečnosti, nada človečnosti. In vedno širše množice se oklepajo te nade, ki — kakor se kaže v vojnem času — tudi sedaj ne odreče. In razentega je kapitalizem kot podjetnik, kot trgovec, kot zemljiški posestnik tako neobzirno posegel v življenje posameznika, da se ne moremo čuditi, če se delavstvo v svojih strokovnih organizacijah v varstvu za trenutek, še bolj pa za bodočnost utrdijo v nezavzetih trdnjavah. Ta dejstva nam potrjuje poročilo strokovne komisije o lanskem gibanju strokovnih organizacij, o veličini in delavnosti mednarodnih strokovnih organizacij. Tudi to poročilo bo dobilo važno mesto v gospodarski in socialnozgodovinski literaturi vojnega časa.

Obstojalo je 48 zvez v letu 1917., katerim je pristopilo v tem letu 93.277 članov in 50.854 članic, skupaj torej 143.131 članov. S tem je naraslo celokupno število članov na 311.068, tako da je stanje konec leta 1914. daleč prekoračeno, čeprav še vedno manjka okoli 100.000 članov, da dosežemo število članov pred vojno leta 1913. Največji prirastek so imele Dunaj (sam 46.374), Spodnja Avstrija (36.428), Štajerska (11.562) in Moravska (10.428). Spodnja Avstrija še ni imela nikoli toliko članov (52.620), Štajerska zastaja le nekoliko še (1733) za najvišjim številom leta 1912. (25.974). Število organiziranih žena je naraslo od 28.148 na 79.002. Pri tem so udeležene skoro vse zveze, v katerih področju je žensko delo — in le malo jih je, ki bi jih ne bilo preplavilo žensko delo med vojno —; najbolj je naraslo število žen v kovinarski industriji, in sicer od 4107 na 31.881. Dočim je imelo prejšnje leto šest zvez več kot 1000 članic, topot jih je da 13.

Število podružnic vseh zvez je naraslo od 2346 na 2501, toda s tem se mi podam točen pregled po krajih, zakaj v mnogih krajih so se posamezne podružnice spojile; mirno lahko trdimo, da je bilo najmanj 300 novih krajev pridobljenih za strokovno organizacijo.

O denarnem poslovanju strokovnih organizacij pravi poročilo, da so prejemi narasli od 4.64 na 5.94 milijonov kron, izdatki pa od 4.47 na 5.21 milijonov, tako da izkazujejo organizacije topot 732.000 kron prebitka, lani pa le 170.000 kron. Tudi bojni skladi in s tem pripravljenost zvez za boje se je znatno okrepila. Podpor je bilo izplačanih 1.534.200 kron (prejšnje leto tudi 1.578.000 kron). Imetje strokovnih organizacij je znašalo konec leta 14.991.000 kron, tako da lahko pravimo, da je tudi denarno postala naša organizacija odlična sila. Zakaj vsota ne obsega vsega imetja, predvsem ne stavkovnih skladov.

Toda še bolj kot prirastek članov in zvišanje imetja samo na sebi, nas mora napolnjevati okoliščina z velikim veseljem in ponosom, da odseva iz vseh teh števil, nikdar ne manjkajoče, nasprotno, po bedi časa še očitneje in okrepljeno zaupanje delavstva v gibanje, tako da utegnemo gledati v bodočnost z mirno in najboljše zavestjo na naš napredek.

Shod kovinarskih delavcev na Jesenicah.

Za nedeljo dne 25. avgusta naznanjeni društveni shod nam je oblast prepovedala. To je že drugi slučaj, da nam je okr. glavarstvo prepovedalo društveni shod. Kakšni razlogi so bili tu merodajni, je težko uganiti. Čudno se nam le zdi, kako je to, da Radovljiško okr. glavarstvo zadnji čas hoče zatreti vsako zborovanje. Poskrbljeno je, da bo Radovljiško okr. glavarstvo prejelo primeren pouk, kdaj ali kakšni razlogi utemeljujejo prepoved zborovanja.

Shod se je seveda kljub prepovedi vršil po § 2., na katerem se je poročalo o zadnji razsodbi pritožbene komisije proti Kranjski industrijski družbi. Spodaj objavljena razsodba vsebuje vse nove pridobitve. K tej točki sta poročala sodruga Gabriel in Zore. Pri obravnavi je zastopal jeseniško delavstvo S. Tuller iz Gradca. Navzočim sta pojasnila vse okolnosti, ki so v zvezi s to razsodbo, ter bodrila navzoče na tesnejšo združitev vsega tovarniškega delavstva k organizaciji.

Razsodba:

o pritožbi delavstva Kranjske industrijske družbe na Jesenicah proti delodajalcu.

Točka 1. Pri tej točki zahtevano zvišanje mezdnih in akordnih doklad se odkloni, vendar se za delavce z mesečnim zaslužkom, ki pri obračunu 25 delavnikov in brez vpoštevanja vojnih in drugačnih doklad ne doseže višine vstevši 200 K, prizna 30% doklada na res zasluženem mezo (brez doklad); onim delavcem, ki zaslužijo pri zgoraj omenjenem zaslužku več kot 200 kron se prizna doklada 25%.

Med obravnavo od delavskih zastopnikov stavljena zahteva glede doklade za v skupnem gospodinjstvu živeče legitime in iligitimne žene po 9 K na teden in za vsakega otroka pod 14. letom, če je zakonski ali nezakonski, po 8 K, se v toliko prizna, da se dovoli za ženo tedenska vojna doklada po 5 K, in za vsakega otroka pod 14. letom po 3 K.

Utemeljitev:

Ker bi z nadaljnim dovoljevanjem stalnih draginskih doklad in zvišanji temeljnih plač zaslužek vseh delavcev, če so dobri ali manj dobri, pridni ali počasni delavci, prišel skoro na isto višino in bi se nagon k delu pri pridnih in boljših delavcih izgubil, se je zaradi naraščajoče draginje kot potrebno smatralo zvišanje delovnega zaslužka priznati v obliki odstotne doklade k resnično zasluženemu zaslužku.

Priznana zvišanje se zdi glede na zahteve delavstva, ki se zde prikrojene večinoma na dunajske razmere, zlasti z ozirom na od firme delavstvu dovoljene godnosti pri stanovanjih, prepuščanje polja in vrtov, prepuščanju kuriva po posebno nizkih cenah itd., dalje glede na neobhodno boljše razmere pri dobavi živil na Kranjskem.

Točka 2. Dosedanje mezdne doklade in draginske doklade ostanejo v veljavi; doslej v vojno doklado za oženjene delavce všteta mesečna doklada v znesku 10 K odpade, ker je ta doklada v 1. točki že dognana. Vojna doklada se torej odslej izplačuje za oženjence v tisti višini, kakor je bila doslej odmerjena za samce.

Točka 3. Doklada za ženo in otroke, če se delavec nahaja v bolnem stanju, je v smislu vojnega dogovora in navodil izplačati na podlagi § 1154 in 1155 obč. drž. zak. iz leta 1917, ker je podjetje pristopilo temu vojnemu dogovoru.

Točka 4. Zahtevi točke 4 glede spremitve akordnih in stalnih plač se ne more ustreči, ker gre tukaj za izpremembo meznega sistema, čemur pritožbena komisija v smislu ces. nar. z dne 18. marca 1917, drž. zak. 122, ni opravičena.

Točka 5. Zahtevi, da bi se v nepretrganih obratih, ki obsegajo 12 ur dela, dve uri več dela napram normalnemu delavnemu času zaračunjavale kot posebne ure, se ne dovoli, ker so, kakor je dokazano, mezdne postavke za nepretrgane obrate že za dvanajsturno delo že višje zaračunjene. Za normalna nedeljska dela v nepretrganih obratih se prizna 50% doklada.

Zadnja odločba je utemeljena z določbo § 1. izvršilne naredbe z dne 16. marca 1917, drž. zak. 123, in ker tudi v drugih obratih plačujejo nedeljsko delo dražje.

Točka 6. Zahteva glede umivalnic in delovnih oblek je že urejena s tuuradno razsodbo z dne 25. oktobra 1917 pod točko 4. b.

Točka 7. Zahtevi glede načina izplačevanja vsakega 10. dne v mesecu se ugoditi, ker je pri toženem podjetju uvedeno enomesečno obračunavanje in izplačevanje. Ker ima delavec nesporno pravico svoj zaslužek, ko je izvršil delo, to je, za-

dnjega v mesecu sprejeti, se mu mora takoj izplačati, kakor hitro je bil napravljen obračun. Za obračun se pa zdi doba 10 dni zadostna.

Točka 8. Dovoljena zvišanja prejemkov delavstva stopijo v veljavo od 1. avgusta 1918 z veljavnostjo nazaj.

V Ljubljani, 23. avgusta 1918.

Benigni s. r., podadmiral.

Rudniški posestniki kot dobavitelji kruha za rudarje.

Pri različnih rovih v Severozahodni Češki se je razglasilo, da bodo od 1. oktobra svojim rudarjem rudniška vodstva sama dobavljala kruh, in sicer po stari ceni. Kakor znano je prehranjevalni urad določil krušno ceno za industrijske okraje na K 1.52, za kmetijske okraje na K 1.40. h. Zvišanje znaša torej za industrijske okraje 1 K pri hlebčku kruha, ki tehtja 1 kilogram 48 dekagramov. S to objavo rudniških posestnikov je izšla nekaj dni pred zvišanjem krušnih cen v kapitalistiškem organu ta-le notica: »Severozahodni češki premogovniki, so se, kakor čujemo, izjavili pripravljene, da hočejo nositi zadnje zvišanje krušnih cen napram delavcem sami in jim dovoljevati gotove prispevke za preskrbo z živili. Zato so podjetja stavila predlog, naj se jim dovoli zvišati premogovne cene za 20 do 30 h.«

Neka druga vest »N. Wr. Tagblatta« pravi, da je bilo rudniškimi podjetjem dovoljeno zvišati cene premogu zaradi povečanih pridobivalnih stroškov. — Za Ostravski revir je že dovoljeno znatno zvišanje. V Kladenskem revirju je bilo dovoljeno angl.-češki premogovniški družbi zvišati ceno za 90 h pri meterskem centu. Za druge premogovniške družbe tega revirja se še pogajajo. Zvišanje cen se izvede tudi pri Alpinski montanski družbi in Trboveljski premogokopni družbi. Dovolitev je že gotova. Dalje so zvišanja dovoljena za Vzhodno Galicijo, tako v Javorzno za 1 K 87 h pri meterskem centu in pri drugih rovih po 1 K 61 h, 1 K 82 in 2 K 16 h pri meterskem centu. Tudi za male rudnike se zvišanja še dovolijo, deloma so že dovoljena.

V koliko se zdi vladi zvišanje premogovnih cen utemeljeno v pridobitnih večjih stroških, ne moremo mi dognati, toda rudarji morajo že danes najogorčeneje protestirati, če bi imelo to zvišanje služiti v ta namen, da dobe rudniški posestniki pravico, dobavljati rudarjem kruh!

Uvedbi takega truksistema morajo rudarji avstrijski najodločneje ugovarjati.

Nič drugega ne zahtevajo tukaj kakor tak zaslužnjevni sistem, da bi ubogim jamskim sužnjem ob vsaki priliki odtrgali tisti kosček kruha, da bi tako krotili in preganjali delavca in ga ohranili v pokornosti. Nečastna odvisnost je že tako prevelika. Zakaj mnogo je rogov, pri katerih delavca naravnost z gladom silijo, da ne zahteva nedeljski počitek. Dobi mrvice živil, če dela ob nedeljah, a med tednom pravijo le prepogosto: ni nič tu!

Sedaj naj se pa najvažneje živilo, kruh, ki so ga morali v majhnih racijah dajati rudarju, dati v roko gospodu rudniškemu mogočnežu za njegove delavce, postane naj pravi »kruhodajec«. To bi bil univerzalni pomoček, ki ga ni boljšega, da se delavce z gladom prisili k pohlevnosti in se jim zamaši usta. Ta univerzalni pomoček vpliva bolj kot »eintrückendmachen«, kazensko delo, zapor.

Ne verjememo seveda, da bi vlada temu pritrdila, da bi se tak truksistem mogel uvesti v pod kakršnokoli pretvezo. Vlada, oziroma ministrstvo za javna dela bo moralo skrbeti, da se rudarjem ne maloži tak suženjski jarm, zakaj nemogoče je, da bi rudarje izročali novim mukam, v katerih bi morali moralno in fizično propasti.

Domači pregled.

Prehrana. Ko se je bližala doba pridelkov in smo prenašali najhujšo prehranitveno krizo spomladi in v začetku poletja, smo se tolažili s tem, da bomo dobili kmalu nove pridelke, potem bo pa bolje; tako so nas tolažili tudi vsi tisti, ki so prevzeli nalogo, da bodo za družine vpoklicancev skrbeli zadostno. Komaj pa so dozorili, prej se niso spomnili nato, prvi pridelki, pa so izdali peščico naredeb, odredb in navodil, ki so povzročili v prehrani skoro prav tako krizo, kakor je bila v najhujših mesecih. Oblasti nimajo prav nobene moči, da bi res dobavili potrebna živila konsumentom. Premalo nadarjeni so, da bi iznašli »Rucksackverkehr-Ersatz«. Verižna trgovina, izvažanje se vrši kakor prej, vsa dobava odpoveduje tako kategorično, da smo že danes prepričani, da bomo imeli to zimo še mnogo hujšo prehranjevalno krizo kakor smo jo imeli minulo. Vse odredbe so nekako antiseptično zdravilo proti obrambi dovoza živil. Če takole časih grem po ulici, poslušam ljudi opazujem, povprašujem, pa mi govore, kako ravnaajo tam. In če jim hočem verovati ali ne, se me polasča občutek, da merodajni krogi te razmere nalašč puščajo zato, da si ne nakopljejo sovraštva in kaznujejo samo tiste, ki so tako neumni, da se dajo ujeti iz »neprevidnosti« ali pa nimajo »primerneга stavstva«. In še več: oblasti celo dopuščajo »odprto pot« korporacijam, ki so pooblašene s pospravo in zbiranjem življenjskih potrebščin, da draže in prekupejujejo živila. Take so razmere, taka dejstva, zato pa tudi vsa navidežno krasna ureditev prehrane ni pravzaprav nič drugega kakor pokrivalo, da slepci ne vidijo pravih razmer in se tolažijo s paragrafi, ki so danes že res edini zadostni »Ersatz« v prehrani, od katerega pa ljudje nič nimajo. Anarhija, kakršna je, manj pridelka kljub razmeroma dobri letini, vse to nam priča, da se nahajamo pred veliko prehranjevalno krizo, ki na jo povzroči vsaj deloma slaba gospodarska ureditev — in morda namenoma slaba.

Hussarekova ustavna reforma. Praski Čech razpravlja o ustavnih reformnih načrtih barona Hussareka in zatrjuje, da zasleduje baron Hussarek smotreno svoj cilj, izvesti ustavno reformo na federativni podlagi. Ministrski predsednik se pridno pogaja in je dobil od poljskih in jugoslovanskih (?) zastopnikov že pritrdilne odgovore, da se bodo udeleževali dela ustavnem odseku. Pri zadnji konferenci med baronom Hussarekom in poslancem Stančkom tudi češki »nikdar« ni zvenel več tako neizprosno.

Hussarekova ustavna reforma in Italija. Turinska »Stampa« se peča z možnostjo, da bi se v Avstriji res izvedla državna reforma na federativni podlagi in razpravlja o vplivih take reforme na svetovno politiko. Boji se, da bi federalizacija Avstro-Ogrske vzbudila posebno v Ameriki ugoden odmev in bi potem Amerika in ž njo vred tudi Anglija ne podpirali več stremiljen za popolnim razkosanjem monarhije. List se tolaži, da bodo gotovo Nemci in Madžari, kakor vedno doslej, tudi to pot preprečili reformo ustave, ki bi jim odvzela nadvlado nad slovanskimi in romanskimi narodi.

Hussarekova pogajanja z voditelji parlamentarnih strank so se 27. avgusta začela. Najprej je sprejel načelnika kršč.-socialne zveze prelata Hauserja, nato pa načelnika zveze nemško-nacionalnih strank prof. dr. Waldnerja. Kakor poročajo nemški listi, je bil uspeh pogovorov ta, da se bo moral rok, za sklicanje finančnega odseka, ki je bil določen na 10. september, najbrže podaljšati. Nečelnik finančnega odseka, dr. pl. Löwenstein, je obenem z vabilom k prvi seji poslal članom pismo, v katerem opozarja na nujno

potrebo, da se v državnih financah nalagavi red ter izraža upanje, da bodo člani s svojo navzočnostjo sklepčnost odseka trajno zagotovili.

Zasedanje delegacij? Dunajski listi poročajo: Ministrski predsednik baron Hussarek je izjavil nemškonacionalnim poslancem, da smatra v sedanjih razmerah za nujnejše in potrebnejše, da pridejo pred parlamentarno razpravo vprašanja zunanje politike kakor pa notranje-politične zadeve. Zato se mu zdi umestno, da se sestanejo v jeseni delegacije še pred državnim zborom. Stornil bo tozadevno v dogovor z zunanjim ministrom grofom Burianom in od rezultatov tega dogovora bo odvisno sklicanje delegacij.

Sklicanje državnega zbora odloženo. Začela se je stara avstrijska igra. Do zadnjega časa se je zatirjalo, da se sestane državni zbor sredi septembra. V teh dneh prihajajo z Dunaja vesti, da so ovire za sklicanje tako velike, da ni misliti na zasedanje pred koncem septembra ali začetkom oktobra. Nemške stranke stoje na stališču, naj se sestane parlament šele, ko bo finančni odsek popolnoma dogotovil svoje delo, kar bo trajalo najmanj 14 dni. Ako se v tem res sestanejo tudi delegacije, bo treba državni zbor odgoditi zopet za nadaljni teden.

Za rešitev davčnih predlog. Z Dunaja poročajo, da bo finančni minister baron pl. Wimmer v bližnjih dneh stopil v stik z voditelji parlamentarnih strank, da se dogovorijo z njimi o davčnem programu, ki naj se reši nujnim putem in v čim krajšem času. Minister polaga na brzo uresničenje davčnega programa največjo važnost in ne bo prikrival, da je prišel za to skrajni čas. Vsako nadaljno zavlačevanje bo odločno zavrnil. Da se ne bo izgubljal čas, se sedanje predloge ne združijo z drugimi davčnimi načrti. Posvetovanja v odsekih in plenumu se začno po konferencah z voditelji parlamentarnih strank. Finančni odsek se skliče po vsej priliki 10. septembra in če bo delo v njem uspešno napredovalo, začne zborovati državni zbor koncem septembra.

Prošnje za vojaško oprostitev treba kolkovati. Finančno ministrstvo je z odlokom dne 8. julija št. 71.543 naznanilo, da morajo biti s strani posameznih oseb podane prošnje za oprostitev od črnovojniške službe ali za podaljšanje oprostitve ali čakalno dovoljenje kolkovane s kolkom 2 K za vsako pošto.

Zvišanje poštnih pristojbin. Od 1. septembra t. l. naprej se zvišajo razne poštnje pristojbine. 1. Pisma: Za pismo do 20 gr se bo plačalo 20 vin., za vsakih nadaljnjih 20 gr 5 vin. poviška. Pisma so dovoljena začasno samo do 250 gr. 2. Poštne dopisnice: za navadno 10 vin., za dvojno 20 vin. 3. Zlepke: 20 vin. 4. Tiskovine: v prometu z Nemčijo, Ogrsko, Bosno-Hercegovino do 50 gr 5 vin., do 100 gr 11 vin., za vsakih nadaljnjih 50 gramov 3 vin. več. V inozemskem prometu ni nobene izpremembe. 5. Vrednostna pisma (zaprta) razven pristojbine (za težo) kakor pri priporočenih pismih za vsakih 300 K 10 vin. vrednostne pristojbine. 6. Poštne nakaznice: do 50 K 25 vin., za vsakih nadaljnjih 50 K 5 vin. več. 7. Zavitki (se morajo v bodoče frankovano predajati): do 5 kg 100 vin., do 10 kg 220 vin., do 15 kg 320 vin., do 20 kg 420 vin. Za razsežne zavitke do 5 kg 1 K 40 vin., do 10 kg 3 K 20 vin., do 15 kg 4 K 70 vin., do 20 kg 6 K 20 vin.; za zavitke z označbo vrednosti se plača vrednostna pristojbina 10 vin. za vsakih .00 K navedene vrednosti. 8. Nujno dostavljanje: nujnostna dostavnina v ožjem nujnostnem dostavljalnem okraju znaša 1 K za vsak zavitek in 60 vin. za vsako drugo pošiljko; v daljnem nujnostnem dostavljalnem okraju 2 K brez razlike. Prebivalstvo se opozarja na ta zvi-

šanja s pripombo, da se tudi tokrat ne določi nobena prehodna doba, tekem katere bi se morebiti za nezadostno frankovane pošiljatev pobirala samo navadna manjkajoča poština.

Zvišanje blagovnih tarifov pri južni železnici. S 1. septembrom se zvišajo pri južni železnici blagovni tarifi vseh pošiljatev. Za premog znaša zvišanje 40 odstotkov, za vse drugo blago 70 odstotkov dosedanjih blagovnih cen. Novi tarifi bodo v veljavi do 1. februarja 1919. leta.

Pristojbine obolelih vojakov dopustnikov v domači oskrbi. Po odredbi armadnega vrhovnega poveljstva morajo dobiti vojaki, ki obole med dopustom, prejemajoč še celo mezdo, in ki jih ne morejo oddati v kak sanitetni zavod, za čas po dopustu dnevni oskrbovalni znesek 3 K, če so v domači oskrbi.

Vžigalice so postale dražje. Državni zakonik objavlja, da se bodo prodajale posamezne škatlice vžigalic na 10 vinarjev, paketi s sto škatlami na 8 K 85 vin. ter en vagon vžigalic na 8 K 25 vin. za vsak paket s 100 komadi. Te cene veljajo za takozvane švedske vžigalice, ki so delne brez žvepla.

Pisma, dopisnice in pošiljatev daril za avstro-ogrsko vojne vjetnike na Ruskem. Navadna pisma, dopisnice in darila se od sedaj naprej lahko pošljejo avstro-ogrskim vojnim vjetnikom na Ruskem potom Nemčije. Istotako so tudi dovoljene enake vrste pošiljatev vojnih vjetnikov iz Ruskega.

Delavski žepni koledar za leto 1919. v kratkem izide. Vse organizacije in krajevne zaupnike prosimo, da nam tako sporoče, koliko koledarjev, da bi rabili, da moremo pravočasno vse potrebno ukreniti. Naročilo sprejema: Založba slov. delavskih koledarjev v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6, II. nadstr.

Prebiranja. »Mittagszeitung« piše: Sobotni skupni ministrski svet se je bavil z vprašanjem dopolnitve armade ter sta se posvetovanja udeležila tudi oba domobranska ministra in je bil poklican tudi še dopolnjevalnega urada baron Hazay. V tej zvezi se je odločalo tudi o vprašanju bodočih naborov. Za enkrat naj ostane pri prebiranju, o katerem se je pred kratkim poročalo. Naborov torej ne bo, marveč se bo vršilo samo pregledovanje v vojaški službi se nahajajočih. Ministrski svet je baže sklenil, da na noben način ne izvrši naborov med parlamentarno pavzo že zato ne, da se v inozamstvu ne vzbudi sum, da se vlada upa odrediti nove nabore samo v času, ko parlament ne zboruje.

Podružnica »Unije« avstrijskih rudarjev v Idriji, sklicuje dne 1. septembra t. l. ob 9. dopoldne v pivarno pri »Črnem orlu« javen društveni shod z dnevnim redom: 1. Protest proti zvišanju cen moke in odgovor c. kr. ministrstva. 2. Slučajnosti. — Pridite vsi! — Odbor.

Člane mizarske organizacije opozarjamo, da se s 1. septembrom t. l. to je s 36 tedenskim prispevkom zvišajo prispevki glasom sklepa zadnjega zvezinega zbora na 1 K 20 v na teden. Zato opozarjamo vse člane, do najkasneje (s prvim septembrom, zaostale zneske poravnajo, ker se bodo po 1. septembru oddajale znamke po 1 K 20 v in ne več po 80 h kot dosedaj. Odbor.

Izpod pritožbene komisije. Včeraj je vršila pred tukajšnjo pritožbeno komisijo obravnavo zahtev rudarjev iz Krmela na Dolenjskem. Rudnik je zastopal lastnik g. Jakl sam, rudarje je pa zastopal sodrug Gruden iz Krmela in Sitter iz Trbovlj, kot član komisije za delavce je bil sodrug Čobal. Stranke so se pogodile mirnim potom in uslužbenci so dosegli naslednje priboljške: Pazniki in uradniki dobe 100 kron zvišanja temeljne plače na mesec in družinske doklade K 20 za ženo in K 10 za

vsakega otroka na mesec. Razen tega dobe plačane vse izredne delovne ure in delo ob nedeljah, in sicer po 2 kroni za vsako uro. Pazniki dobe še po 5 kron premije od vsakega vagona premoja, ki je izkopan čez navadno produkcija. — **Rudarjem** je lastnik ugodil tako-le: zviša se jim za 60 odstotkov draginjska doklada in več drugih manjših zahtev. Krmeljski rudarji so zaenkrat lahko zadovoljni z izidom obravnave. Pripomniti je še treba, da, ko je bila razprava končana, je sodr. Sitter v imenu rudarjev takoj izročil novo spomenico za regulacijo plač, ki se je te dni predložila vsem avstrijskim rudnikom.

Deputacija tobačnega delavstva, se stoječa iz šest delavcev oziroma delavk, se je oglasila v petek dopoldne pri deželnem predsedniku radi povišanja krušne racije in radi podražjenja moke in kruha. Sodrug Josip Zupan je raztolmačil želje delavstva ter dokazal s statističnimi podatki, kako neugodno vpliva prelirana na tobačno delavstvo. Od 1490 vposlenih je sedaj 270 bolnikov. Predsednik Attems je obljubil, da bo storil, kar je v njegovi moči.

Spodnještajerska delavska konferenca v Celju. V nedeljo, dne 25. t. m. se je vršila v Celju dvojna konferenca; dopoldne pri Plevčaku v Gabrijah za Celje in okolico, popoldne pa spodnještajerska konferenca sploh pri Zelenem travniku v Celju. Na konferencah se je govorilo o velikem pomenu socialnodemokratsko-političnih, strokovnih in gospodarskih organizacijah ter o pomenu političnega in strokovnega časopisja. Udeležencev je bilo okoli 120. Kot poročevalci so govorili ss. Petejan, A. Kristan, Sitter, Čobal, Malovrh; govorilo je tudi več drugih sodrugov: Saleznik, Čretnik, Brezovšek in drugi. Na dopoldanski konferenci je bila sprejeta resolucija, ki zahteva izvedbo politične in strokovne organizacije ter agitacijo za delavski tisk. »Naprej« in »Delavec«. Pri popoldanski konferenci je bila sprejeta resolucija, ki zahteva predvsem mir brez aneksij, kontribucij in na podlagi samoodločbe narodov, dalje ureditev aprovizacije, protestira proti podražanju krušnih sadežev ter da se skliče čimprej parlament. Druga resolucija popoldanske konference zahteva demokratizacijo vseh korporacij brez političnih in nacionalnih predsodkov; povsod naj se uvede v občine, dežele in podobne korporacije splošna in enaka volilna pravica. Konferenca se izjavlja za bistvo deklaracije ter pozdravlja resolucijo, oziroma se popolnoma strinja z njo, ki so jo sprejeli alpski nemški sodrugi v Zell am See na svoji konferenci na Solnograškem. Napravil se je tudi sklep, da se ustanovi za Spod. Štajersko posebno soc. dem. politično društvo. Konferenca je res lepo uspela in je pokazala, da je Spodnji Štajer jako ugoden za razvoj delavskega gibanja. Nadejati se smemo, da se tam razvije najlepše Jugoslov. soc. dem. stranka, ter strokovne in gospodarske organizacije.

Bukovinski nadškof odstavljen. Metropolitanskega nadškofa d. r. Vladimira pl. Repta v Bukovini so odstavili. Kakor znano so zasedli Rusi večkrat Bukovino in nadškof je izdal naredbo na duhovništvo, naj moli za carja in njegovo rodovino. Sedaj ga je doletela kazen. Ostane mu pa naslov in prejemki. Torej so bili še precej koncilijantni z njim, bolj kakor z navadnimi kmeti ali drugimi državljani.

Avstro-ogrsko zborovanje o vprašanju otroškega vzrejevanja se bo vršilo dne 13. in 14. oktobra na Dunaju. Posvetovali se bodo o naslednjih točkah: 1. statistika umrljivosti dojenčev; 2. varstvo mater in oskrba nosečih mater; 3. umrljivost dojenčev in ljudska politika; 4. boj proti umrljivosti dojenčev; 5. babištvo; 6.

varstvo dojenčev in rediteljstvo; 7. vprašanje rejencev; 8. socialno zavarovanje.

Dražba konj na Ogrskem. O v Alagu se vršeči dražbi konj poroča po »Deli Hirlapu«, »Arbeiterwille«: Točno ob 3. popoldne se je končal slavnostni obed in gospodje so se podali k dražbi. Vsakdo je pričakoval tu največja iznenadenja, ki naj bi dražbo v Napajedlu še daleko prekosila, da si tudi tam plačevali za žrebe že 50.000 kron. Avstrijski kralj piva Anton Dreher je ponudil za enega konja 76.000 K. Za njim ni zelo zaostal grof Armin Mikesch, ki je nakupil še nedavno velike dežele v Mali Aziji in je plačal tu za enega konja 65.000 kron. To pa je vzbudilo zavist ravmatelja dunajskega Ronacher - gledišča, Egona Dorna, ki je plačal za konja 45.000 K. Trgovec z vezninami Horvath je dal za enega konja 50.000 K. Baron Rothschild je kupil dva konja za 67.000 K oz. 70.000 K. Višek v vsem je dosegel pa grof Bela Zichy, ki je plačal za enega konja 170.000 K v gotovem denarju. Na celi dražbi so prejeli skupno nad dva milijona kron. — V letu 1914. so take konjske dražbe v Alagu dosegle komaj 400.000 K skupička.

Svetovni pregled.

Svetovna vojna divja z največjo ljutostjo na zahodnem bojišču, kjer Francozi in Angleži z veliko odločnostjo in velikimi množicami moštva ter z najmodernejšimi morilnimi in obrambnimi pomočki nevdržama napadajo in pritiskajo na nemško vojno črto. Grozoviti boji so to, ki se vlečejo že kar nekaj mesecev, ne da bi padla odločitev na tej ali oni strani. Nemci se pač nekoliko umikajo, toda prodreti črte angleški in francoski napadi ne morejo spričo še precej uspešne defenzive Nemcev. Glavni boji se vrše ob Mozi, Aisni, Oisi in tam okoli, torej na francoskih tleh, ki so popolnoma opustošeni. — Na italijanskem bojišču so le manjši boji. Vse, kakor pa ni izključeno, da se prično večji boji. — V Albaniji so čete osrednjih držav dosegle nekaj uspehov; zavzele so Fieri in Berat ter še vedno preganjajo nasprotnika. — V Rusiji je položaj za nas popolnoma nejasen, ker ne dobivamo od tam objektivnih poročil. Angleži so zavzeli murmansko obrežje in Arhangelsk ob morju severno Petrograda. Čeho-Slovaki nimajo uspehov. Sovjetske čete zmagujejo in nastopajo odločno proti protirevolucionarjem. Pač pa pošilja Japonska in menda tudi Zedinjene države svoje čete v Sibirijo, da napravijo — red. Če pojde tako dalje, bodo nastale prave kavtične razmere polagoma tudi pri nas.

Vojni minister Stein o vojaškem položaju! Nemški vojni minister pl. Stein se

Društveni funkcionarji in člani, pozor!

Da vsa nerazporazumljenja odstranimo, sporočamo da je v soboto 34. tedenski prispevek t. l. zapadel.

Vsi člani, ki majo prispevek plačan samo do 24. tedna, se opozarjajo da ta teden zapadli prispevek vplačajo, ker drugače izgube članstvo.

Podpora se upravičenim članom le tedaj izplača, če je vsaj 27. prispevek t. l. že poravnan. Od izplačljive podpore pa se vsi zaostali prispevki odtegnejo.

je izrazil te dni o vojnem položaju sledeče: Pri nas se žalibog vse preveč govori o izgubljenem ozemlju, kar dejanski ne prihaja toliko v poštev. Kar je važno, je to, da sovražnik kljub svoji premoči v dolgih mesecih in težkih borbah ni mogel doseči niti tega, kar smo dosegli mi v par dneh. Res je, naše zadnje operacije nam niso prinesle uspeha, ki smo ga pričakovali. Doživeli smo, priznajmo odkrito, celo poraz. Na fronti se že vnaprej računa s tem, da zamorejo nastopiti tudi neuspehi. To je resen opomin, ki nam priča, da vojna še ni končana in da moramo napeti vse sile, ako hočemo izvojevati srečen izid. V dosego tega namena pa je potrebna močna in enotna volja vsega naroda. — Kdor podpira vplive, ki delujejo razkrajalno in zamorejo oslabilo voljo našega naroda za zmagovito končanje boja za obstanek, ta greši na strani domovine. Sedaj gre za to, da odbijemo sovražne napade in varčujemo z lastnimi silami. Mi vojaki ostanemo mnogo mirnejši, kakor pa oni, ki opazujejo dogodke od daleč. Iz daljave se vidi namreč slika položaja na fronti čisto drugače, precej pokvarjena in popačena in razni brezglavi ljudje povzročajo zmešnjavo in malodušnost, za kar pravzaprav ni nobenega povoda.

Vprašanje Poljske. »Reichspost« poroča: Odkar je odpotoval knez Radziwiłł z Dunaja, se niso pojavili nobeni novi momenti glede na rešitev vprašanja Poljske. Niso še določili časa, kdaj naj se otvorijo pogajanja med Poljsko in Avstrijo-Ogrsko, ki se bodo vršila na Dunaju. Pričele se bodo konference v doglednem času; k njim pridejo tudi vodilni državniki iz Nemčije na Dunaj.

Nemške tobačne tovarne ustavijo delo. Berlinski listi poročajo, da nameravajo nemške tobačne tovarne zaradi pomanjkanja tobaka začasnou ustaviti delo. Prizadetih bi bilo okrog 6000 obratov z 90.000 delavci.

Socialistično mirovno delo. Francoska vlada je prepovedala naznanjeni splošni učiteljski dan, ker so hoteli izjaviti na njem učitelji, da se pridružujejo miroljubni skupini francoskih socialistov.

Med Španijo in Nemčijo je bil nastal spor zaradi potopljenih španskih ladij. Španija je zahtevala za vsako potopljeno ladjo povrnitev škode ali bo vzela sama nemške ladje, ki se jih nahaja v španskih pristaniščih okolo 90, kot nadomestilo. Nemčija se je vdala in sprejela tozadevno špansko noto. Zaenkrat je torej ta konflikt poravnal.

Vprašanje miru. »Daily News« piše, da je prišel psihološki trenutek, v katerem bi mogle nevtralne države prevzeti vlogo mirovnih posredovalcev. Bernski nemški listi pravijo, da se bliže trenutek, ko bo na obeh sovražnih straneh volja po zmagovitem miru dospela na vrhunc. Nemški listi so prepričani, da so se ententne države v svojem računu vračunale. Dokler bodo ententni diplomati prepričani, da je mogoče doseči mir samo z vojaškimi uspehi, jih ni mogoče poboljšati. Ko bo ofenzivno delovanje entente prekoračilo svoj vrhunc, bodo tudi ententni diplomati bolj dostopni mirovni ideji. — Kubanski predsednik je izdal dekret, ki zagroža z internacijo, deportacijo in konfiskacijo premoženja za vse one, ki zakrivijo minovno propagando. — Iz Londona poroča »Corriere della Sera«, da so srbski, črnogorski, belgijski in grški kabineti poklicani za 16. september v London, da določijo mirovne pogoje svojih držav.

Ententa proti mednarodni verski konferenci. Listi poročajo iz Stockholma, da je bila sklicana za dan 8. septembra v Upsalu na Švedskem mednarodna konferenca severnoevropskih cerkev. Konferenca bi se udeležilo veliko število cerkvenih

zastopnikov iz nevtrálnih in vojujočih se držav. Ententne vlade pa so svojim podanikom odrekale potne liste in s tem konferenco onemogočile.

= Kanadska letina. Dopisnik »Timesa« iz Toronta poroča: Uradno poročajo, da je pričakovati letos v Kanadi zelo slabo letino. Žitna letina bo po vladnih cenitvah iznesla proti lanskim 15.360.000 bušljem letos le 5.275.000 bušljev. Tudi sena in posebno detelje bo letos veliko manj. Košnja bo znesla letos proti lanskim 13.700.000 tonam le 10 milijonov ton. Drugod v Ameriki pričakujejo pa precej dobre letine, tako, da ententa ne bo lačna. Mi pa siti ne...!

Ameriški mirovni pogoji. Iz Washingtona poročajo: Senator Lodge je izjavil v senatni komisiji za zunanje zadeve: Mir se mora diktirati in se ne more doseči potom pogajanj z Nemčijo. V podrobnem je treba Nemčiji usiliti te mirovne pogoje: Popolna obnovitev Belgije, brezpogojna izročitev Alzacije in Lorene in italijanskih pokrajin Avstro-Ogrske, varnost za Grško, neodvisnost Srbije, Rumunije, Poljske in Slovanov, svoboda Rusije in povrnitev v brest-litovskem miru odvzetih pokrajin, preustrojitev Carigrada kot svobodno pristanišče in odvzetje Palestine Turčiji. Njvažnejši mirovni pogoj je, da si ustvarijo Jugoslovani in Čeho-Slovaki neodvisne države, ki bodo skupaj s Poljaki ovirale pot Nemčije na vzhod. Nemško vladno obliko naj uredi Nemci sami.

Razsodišče med Ameriko in Japonsko. Iz Haaga poročajo, da sta Lansing in Iši podpisala pogodbo, ki podaljšuje razsodiško pogodbo med Ameriko in Japonsko na pet let.

Ameriška nevarnost. Iz Madrida poročajo, da je tam minister za javna dela v nekem predavanju opozoril na ameriško nevarnost. Povedal je, da Zedinjene države skušajo potegniti na sebe gospodstvo nad vsem svetom in da ogrožajo vse panoge španske trgovine in obrti. Če Španska noče podleči, mora z vsemi sredstvi gledati, da si pridobi bogastva.

Velik orkan v Ameriki. Tornado (velik vrtnec veter) je obiskal v zadnjih dneh mesto Tyler. Po dosedanjih poročilih je izgubilo 50 do 100 ljudi svoje življenje. Trgovska četrt mesta je porušena enako potresu in en vlak je skočil s tira pri čemer je bilo dvanaest oseb ubitih in mnogo ranjenih.

Kitajci kot stavkokazi. Pristaniški delavci v Vladivostoku so stavkali, pa je stavka ponesrečila. Podjetniki so delavce izplačali in delavce nadomestili s Kitajci. Seveda — narodna zavest — žep.

Izdajatelj Ivan Mlinar.
Odgovorni urednik Viktor Zore.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

**Proletarci vseh dežel,
združite se!**

**SRBEČICA
GARJE
LIŠAJ
HRASTE**

Najzanesljivejšo sredstvo proti temu je

PARATOL
domače mazilo.

Ne maže, je brez duha, torej tudi čez dan uporabno. Velik lonček K 5 — dvojni lonček 9 K.

PARATOL - PRAŠEK Skatlja 3 — K. varuje občutljivo kožo

Qboje se dobi proti predplačilu ali povzetju pri
PARATOL DELAVNICE lekarnara Ulmer,
Budapešta VII-13., Rózsa-utca 21.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani

Pisarna: Turjaški trg št. 4, prvo nadstropje
Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne
Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	1/210—1/211	2—3	Turjaški trg št. 4. Františkanskaul. 2.
Dr. Alojz Kralgher splošno zdravljenje	1—3		Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglednico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznico. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne. S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

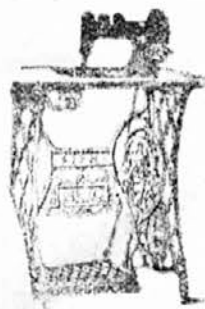
Načelstvo.

Ivan Jax in s' n.
Ljubljana Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt
Pisalni stroji Adler.

Vozna kolesa.
Ceniki se dobe za-
stoj in franko.

Učiteljska tiskarna

LJUBLJANA, Františkanska ulica št. 6.
registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, župan-
stva in urade. Najmoder-
nejše plakate in vabila za
shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za
tiskanje listov, knjig, bro-
šur, itd.

Stereotipija. Litografija.